

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/2 2021 s. 681-702, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

KIRŞEHİR YÖRESİ AĞITLARINDA AL(A)MANYA İMGESİ*

Yeliz SAYGILI SAVAŞ**

Geliş Tarihi: Ekim, 2020

Kabul Tarihi: Nisan, 2021

Öz

30 Ekim 1961 tarihinde Türkiye ile Almanya arasında yapılan “İş Gücü Antlaşması”, iş gücü göçü sürecinin miladı olmuş ve bundan sonra birçok Avrupa ülkesi (Belçika, Avusturya, Hollanda, Fransa, İsveç...) ile de benzer antlaşmalar imzalanmıştır. İmzalanan antlaşmalar neticesinde bu ülkeler bir umut kapısı olarak görülmüş ve vatandaşlarımız Almanya başta olmak üzere bu ülkelerin yolunu tutmuşlardır.

İlk işçinin Almanya'ya gidişinden bu yana birçok yurttaşımız ya gurbette ya da sıla yolunda hayatını kaybetmiştir. Bunun yanı sıra silya gidip dön(e)meyen birçok gurbetçimizin var olduğunu da bilmekteyiz. Bu göçler sonucunda çeşitli sebeplerle yaşanan kayıpların acısı silyada kalanlar aracılığıyla sözlere dökülerek sadece Almanya ağıtları diyebileceğimiz bir ağıt repertuarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Şüphesiz ki bu ağıtlar, üreticisinin düşünce dünyasını şekillendiren ve içselleştirdiği bazı olayların tasarlanarak imgeler vasıtasıyla sunulmasıyla oluşmuştur. Kişiler güçlü bir anlatımla ifade ettikleri bu imgeler aracılığıyla zihinlerinde var olan gerçek dünyaya dair gözlemleri, nesnelere, gerçekleşmesini istedikleri durumlara dair beklentilerini söze dökmüşlerdir.

Bu çalışmada, çeşitli kaynaklardan tespit edilen Almanya temalı ağıt metinleri konularına göre tasniflendirilmiştir. İnsanların ortak ızdıraplarının canlı bir şekilde yer aldığı bu ağıt metinlerinde hissedilenler imgelerle yeniden tasarlanmış olup bu tasarımlar ile de toplumun göç, Al(a)manca, Al(a)manya gibi kavramlara olan bakış açısı açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Al(a)manya, imge, Kırşehir, ağıt, işçi göçü.

GERMANY IMAGE IN KIRŞEHİR REGION LAMENT

Abstract

October 30, 1961 date, which was held between Turkey and Germany "Labor Agreement", the labor migration process milan had been, and after many European countries (Belgium, Austria, the Netherlands, France, Sweden ...) are also signed similar treaties. As a result of the signed agreements, these countries were seen as a hope door and our citizens took the path of these countries, especially Germany.

Since the first worker went to Germany, many of our compatriots have died either abroad or on the way to homeland. In addition, we know that there are many expatriates who cannot go to the river and cannot return. As a result

* Bu makale, 8 Mayıs 2015 tarihinde Çankırı Karatekin Üniversitesi tarafından düzenlenen Türk Dili ve Edebiyatı Konulu III. Ulusal Öğrenci Sempozyumu'nda aynı başlıkla sunulan bildirinin gözden geçirilerek geliştirilmiş hâlidir.

** Arş. Gör.; Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, yelizsaygili@kilis.edu.tr

of these migrations, the pain of the losses suffered for various reasons was put into words by those who remained in the family, and a repertoire of lament that we can only call Germany laments has emerged. Undoubtedly, these laments are formed by the design and presentation of some events that shape and internalize the world of thought by their producers. Through these images that they express with a strong expression, people have expressed their observations, objects, and expectations about the real world in their minds.

In this study, Germany themed lament texts determined from various sources were classified according to their subjects. In these texts of lament in which the common suffering of people live vividly, what is felt is redesigned with images, and with these designs, the perspective of society on concepts such as migration, German, Germany has been tried to be explained.

Keywords: Germany, image, Kırşehir, lament, labor migration.

Giriş

İnsanlar, geçmişten günümüze temelde daha iyi bir hayat sürme gayesi ile bireysel veya toplumsal olarak yer değiştirmektedir. Bu bağlamda toplumsal değişimin merkezinde ve toplum yapısında köklü değişikliklere sebep olabilen bir olgu olarak göç, “*ekonomik, toplumsal, siyasal, çevresel, kültürel ya da bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan geçici, kısa ya da uzun süreli yerleşim ve barınma amacı güden, istemli/zorunlu bir yatay hareketlilik ve toplumsal değişme süreci*” (Çakır, 2011, s. 132) olarak tanımlanabilir. En sade ve sıkça kullanılan haliyle göç, “iç göç (internal migration) ve dış göç (eksternal migration)” (Tuzcu ve Bademli, 2014, s. 57) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ülke sınırları içinde belirli alanlar çerçevesindeki hareketlilik iç göç, kişilerin bir ülkeden başka bir ülkeye gerçekleştirdiği nüfus hareketliliği ise dış göç olarak tanımlanmaktadır. İç göçün daha yaygın olmasına rağmen uluslararası göç kavramının, iç göçe göre birçok kişi tarafından daha ilgi çekici olmasının bu kavramdaki “uluslararası” kısmıyla alakadar olduğuna değinilerek bir ülkeye göç etmenin zor, endişe verici ve daha az sayıda kişinin yaptığı bir eylem olması bakımından da dış göçün, iç göçe nazaran daha önemli sonuçlar doğurduğu (Bartram vd., 2019, s. 14) belirtilmektedir.

İnsanları yaşadıkları yerleri değiştirmeye iten coğrafi, ekonomik, siyasi ve eğitim kaynaklı, beyin göçü, emekli göçü (Aksoy, 2012, s. 294-295) gibi sebeplere dayanan göç imgesi, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. 20. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde, sonrasında ise Türkiye Cumhuriyeti’nde Balkanlardan çekiliş, tehcir, Kafkas, Kırım, Orta Doğu ve siyasi kararlarla yaşanan göçler gibi farklı şekillerde kendisini gösteren bu olgu, Türkiye için ulusal ve uluslararası boyutta merkezî bir konumda yer almaktadır. Uluslararası boyutta II. Dünya Savaşı sonrası 1950 ve 1960’lı yıllarda iş gücü göçü ile doğudan batıya göç hareketi, ulusal boyutta 1980’lerden sonra terörün etkisiyle yaşanan göç hareketi de doğudan batıya doğru (Aksoy, 2012, s. 296) bir ilerleme kaydetmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında hızlı bir kalkınma sürecine giren Batı Avrupa ülkeleri, sanayi kollarında iş gücü arzlarındaki eksikliklerini güneydeki az gelişmiş ve gelişmekte olan komşu ülkelerden talep etmişlerdir. Buna paralel olarak da ülkemizde 1960’lı yıllardan itibaren -bir ekmek/umut kapısı olarak görülen başta Almanya’ya olmak üzere- doğudan batıya kitlesel bir işçi göçü hareketi başlamıştır.

Göç, Kültür ve Edebiyat

Toplumsal hayatın önemli bir unsuru olarak göç, beraberinde sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi pek çok öğeyi de etkileyen bir olgudur. Coğrafi mekân değiştirmede göç olgusunda özne

konumundaki göçmen, hem içinde yaşadığı toplumun kültürel dokusunu göç edip yaşayacağı mekâna taşımış hem de gittiği yerin kültüründen etkilenmiştir. Göçün odak noktasında olan kültürü etkileyen ve kültürden etkilenen insan; sınırlı ve yetersiz olandan daha yetkin ve yeterli olana yönelme arzusu ile bitmek bilmeyen bir arayışa yönelerek göç-kültür ilişkisini başlatmıştır. Buna paralel olarak da kültürün geniş damarlarında yer bulan göç olgusu, anlam ve değerini kültürden alırken kültür de göçle gelen yeni ve farklı şeyleri dönüştürerek zenginleşmiştir (Doğan, 2018, s. 13).

Toplumların maddi ve manevi değerlerinin bütününe ifade ederek edebiyata derinlik veren kültürün; yazıldıkları dönemin kültür ve sanat anlayışını bize aktararak kültüre canlılık katan edebî eserlerin ve nihayetinde muhtelif sebeplerle terk edilen yer ile tercih edilen yere doğru yeni kültürlerle, umutlara yelken açan/göç eden özne konumundaki “insan”, temelde üç olgunun (göç, kültür ve edebiyat) ortak paydasını oluşturmaktadır.

Edebiyat tarihini medeniyet tarihinin bir yansıması olarak nitelendiren G. Lanson ve bu hususta benzer ifadelerle Lanson’a katılan F. Köprülü, edebiyat/edebiyat tarihinin toplumsal yaşam ile ilgisine vurgu yaparak edebiyatı toplumun yansıması (Lanson, 2017, s. 10; Çelik, 2013, s. 62) olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda toplumun aynası vasfındaki edebî ürünlere göç olgusu çerçevesinde bakılacak olursa ilk sözlü ürünlerden günümüze kadar “göçmen edebiyatı” kavramına dâhil edilebilecek edebî eserlerde bu konunun yansımaları göze çarpmaktadır. Göçün edebî ürünlere ilk yansımaları sosyal hadiseleri de bünyesinde barındıran ilk sözlü ürünlerden destanlar aracılığıyla olmuştur. Nitekim Banarlı da bir destanı millî destan yapan şartlara “*O milletin târihinde unutulmaz tabiat olayları, büyük savaşlar, göçler, istilâlar, yeni coğrafyalarda vatan kuruşlar gibi halk hayat ve hâfızasını nesillerce meşgul edecek hâdiseler bulunmalıdır.*” (Banarlı, 1987, s.7) sözleri ile vurgu yaparak destanların oluşmasını sağlayan çekirdek olaylardan biri olarak göç olgusuna da dikkat çekmektedir. Buna paralel olarak Uygur Türklerinin birliklerinin bozulması neticesinde yurtlarından güneybatıya göç edişlerini anlatan Göç Destanı’nı da (Banarlı, 1987, s. 28-29; Şahin, 2020, s. 378) bu hususta örnek olarak verebiliriz. Toplumsal veya bireysel bir olay olarak milleti derinden etkileyen göç imgesine kayıtsız kal(a)mayan Türk edebiyatında destanların yanı sıra pek çok edebî üründe (şiir, roman, hikâye, sinema, türkü, mani, ağıt...) bu motif sıklıkla işlenmiştir.

Şairin “Sirkeçiden tren gider/Varım yoğum törem gider” mısralarıyla bazen bir şiirde (bk. Dervişoğlu, 2017) yer bulan göç imgesi bazen de özellikle 1960’lardan sonra Avrupa’ya yaşanan işçi göçü çerçevesinde sinema (bk. Görgün, 2018; Genç, 2017) ve romanda da (bk. Oymak, 2005; Güngördü, 2019; Doğan, 2003 vb.) çokça işlenen bir imge olarak karşımıza çıkmaktadır. Dış göçün en çok Almanya’ya gerçekleşmesi ile “Al(a)manya” imgesi çerçevesinde kaleme alınan eserlerde vatandaşlarımızın vatan hasreti, zor iş koşulları, dil sorunları¹, kültür ve uyum problemleri, yalnızlık, yabancılaşma gibi yaşadıkları pek çok sıkıntı çeşitli eserlerde ele alınmaktadır. Vatandaşlarımızın yaşadıkları bu sorunları konu edinen bu edebiyat “Konuk İşçi Edebiyatı, Yabancılar Edebiyatı, Türk Alman Edebiyatı, Göçmen Edebiyatı” gibi çeşitli isimlendirmelerle ifade edilmektedir. Bu edebiyatta yer alan Almanya’daki Türk edebiyatının oluşmasında katkısı olan yazarlar, araştırmacılar tarafından

¹ Türk vatandaşların herhangi bir yabancı dili (Almanca, İngilizce vb.) hem öğrenme hem de kullanmadaki sıkıntısı ve bu doğrultuda yaşadığı problemler, ağıt metinlerinin yanı sıra farklı halk edebiyatı verimlerinde de karşımıza çıkan önemli bir husustur. Nasreddin hoca, Temel ve birçok fıkra tipine bağlı olarak anlatılan fıkralarda, mizah yaratma unsuru olarak mülemmaları inceleyen Bekki (2018, s. 1050) Nasreddin hoca ve Temel tipi çerçevesinde anlatılan bu metinlerde Almanca ve İngilizce başta olmak üzere birçok Batı dilinin fıkralara dahil edildiğini belirtmektedir.

kuşaklara göre gruplandırılmaktadır. Birinci kuşak yazarlar arasında yer alan Bekir Yıldız, Fakir Baykurt, Füzünan, Aysel Özakin, Dursun Akçam, Yüksel Pazarkaya, Aras Ören, Şinasi Dikmen, Alev Tekinay, Saliha Scheinhardt ve ikinci kuşak yazarlar E. Sevgi Özdamar, R. Demirkan, İhsan Atacan, Akif Pirinççi, Levent Aktoprak, Zehra Çırak, Birol Denizeri, Doğan Fruzbay, Zafer Şenocak (Aytaç, 1996'dan aktaran; Suvağci, 2018 s. 32) gibi pek çok isim Almanya'da çalışan Türk işçilerin ve ailelerin yaşadıkları siyasi, sosyal, psikolojik sorunlara eserlerinde yer vermişlerdir.

İlk sözlü ürünlerden günümüze kadar edebiyatımızda yer alan göç imgesi, göçle birlikte yaşanan olumlu-olumsuz temalar, toplumların ortak duygu ve düşüncelerinin nabzını yansıtan şiir, sinema, roman, hikâye gibi türlerin yanı sıra pek çok şarkı, mani, türkü, ağıt metninin de yaratılmasına ortam sağlamıştır. Müzikleriyle ün kazanmış Neşet Ertaş, Mahsuni Şerif, Cem Karaca gibi pek çok sanatçı hayatlarının belli bir kısmını geçirmek için başta Almanya olmak üzere yurt dışına göç ederek buradaki toplumsal mevzuları ve yaşadıklarını türkülerinde dile getirmişlerdir. Göç edenlerin geride bıraktıklarının, Türkiye'de kalanların sesi olarak Ruhi Su ve Erkan Ocalı gibi isimler de (Korkmaz, 2017, s. 441) türkülerde çaresizlik, ayrılık, hasret, gurbet gibi konuları vurgulamışlardır. Toplumsal bir olgu olarak göç, âşıklık geleneği içinde farklı bir kültür ortamı oluşturarak yeni konuların geleneğe eklenmesini, yeni icra ortamlarının doğmasını sağlamış, gelenek ve âşıklar için önemli kazanımları da beraberinde getirmiştir. Pek çok âşık (Korkmaz, 2017; Şahin, 2013) yurt dışında yaşayarak eserleriyle halkın sesi olurken Avrupa'ya gidişin hem işçiler hem de Türkiye için çeşitli avantajlar sunacağına inanan Âşık Reyhani de bu politikaya destek veren bir âşık olarak bir taraftan "Git Oğlum Almanya'ya" diyerek halkı teşvik etmiş bir yandan da "Alamancı Gençler" şiiriyle umut aşladığı gençlerin geleneklerinden kopmamaları hususunda onları uyarmıştır (Fidan, 2019, s. 107).

Toplum hafızasında yer eden bir olgu olarak göçün halk edebiyatı verimlerine yansıyan yüzü, bazen bir destanda anlatının oluşmasını sağlayan çekirdekteki olay olarak; bazen bir manide "Almanya'ya gider bir tabur işçi/Kimi çerçide kimisi çiftçi/Pilav pişirmesini bilmezdin yârim/Almanya'ya gideli olmuşsun aşçı" (Topçu, 2015, s. 62) dizeleriyle bazense bir Muharrem Ertaş türküsünde "Alman'a gideni de gelmez diyorlar/Akar gözyaşlarım dinmez diyorlar/Evlenir oğlan da dönmez diyorlar/Gitti benim kara gözlüm gelmedi" (Yağmur, 2007, s. 245) mısralarıyla karşımıza çıkmaktadır. Peki insanlığın ortak ızdırabının canlı bir şekilde ifade edildiği ağıt metinlerinde "Al(a)manya" imgesi nasıl ifade edilmiştir? Bu bağlamda çalışmamızda geçmişten günümüze kadar pek çok edebi metinde yer alan "Al(a)manya" imgesinin Kırşehir ağıtları özelinde nasıl yer bulduğu çeşitli eserlerden tespit edilen metinler aracılığıyla izah edilmeye çalışılmıştır. Tespit edilen metinlerin incelenmesine geçmeden ilk olarak ağıt kavramı, başta Almanya olmak üzere yurt dışına göçler ve bu göçlerde Kırşehir'in yeri gibi konulara temas edilecek ardından ağıt metinlerinden örnekler verilecektir.

İnsanlar, başta ölüm (Kaya, 2010, s. 36) olmak üzere sevdiklerinden çeşitli nedenlerle ayrılmak zorunda kalırlar. Bu bağlamda ölüm şiirleri olarak da bilinen ağıtların ortaya çıkışındaki temel bir neden olarak ayrılık teması karşımıza çıkmaktadır. İnsanların kabullenmesi/katlanılması güç bir olay karşısında acısını içine sığdıramayarak çeşitli temalarda yaktığı/söylediği ağıt, "İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığı kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, düzenli-düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler" (Elçin, 1986, s. 290) şeklinde tanımlanabilir. Daha çok ölüm karşısında duyulan üzüntünün neticesinde ortaya çıkan ağıt, "gurbete çıkma,

umutsuzluk, çaresizlik, kimsesizlik, sıla özlemi, hapishaneye düşme, ihanete uğrama, savaş, sel, deprem, yangın ve yoksulluk” (Bekki, 2004, s. 100) gibi insanı sarsan ve derinden etkileyen vakalar karşısında yakılmaktadır.

Türkiye’den Yurt Dışına Göçler ve Kırşehir

Uluslararası göç kavramı “*Kişilerin sürekli olarak yerleşmek ya da belirli bir süre yaşamak üzere kaynak ülkelerinden veya düzenli olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılarak bir başka ülkeye geçici veya kalıcı olarak gitmeleri*” (Adıgüzel, 2019, s. 3) şeklinde tanımlanabilir. Bu bağlamda uluslararası göç için önemli bir kavram olan iş gücü göçünü, iyi bir kazancın beraberinde kendilerine ve ailelerine daha iyi bir gelecek için bir ülkeden başka bir ülkeye istihdam edilme umudu ile yapılan bir göç çeşidi olarak açıklayabiliriz. Türkiye’den yurt dışına “Hele bir gidelim” düşüncesiyle ekonomik anlamda umuda yapılan bu yolculuğun başlangıcı, yurt dışı göçler için bir dönüm noktası olan 1961 yılında istikametın Almanya’ya çevrilmesiyle başlamıştır.

Türkiye’de emek göçü, 1960’lı yıllarda başta Almanya olmak üzere diğer Avrupa ülkelerine işçi gönderilmesiyle başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından hızlı bir kalkınma sürecine giren Batı Avrupa ülkeleri sanayi kolunda ihtiyaç duydukları iş gücü eksikliğini az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere karşılamaya çalışmışlardır. Türkiye, genelde Avrupa’nın özelde Almanya’nın yeniden inşa sürecinde gönderilen işçilerle kaynak bir ülke konumuna yerleşirken Almanya en çok iş gücü göçünü Türkiye’den almıştır.

Türkiye ve Almanya arasında 30 Ekim 1961 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk Firmaları İşçilerinin Akdi Çerçevesinde İstihdamı” iş gücü sözleşmesi göç sürecinin miladı olmuş bu tarihten sonra vatandaşlarımız ülkemizdeki istihdam olanaklarının yetersizliği gibi ekonomik sorunların yanı sıra gelir dağılımındaki eşitsizlik, yoksulluk ve Batı kültürünün gelişmişliği gibi göçü tetikleyen düşüncelerle de geçimlerini sağlamak adına göç etmeye başlamışlardır. Yurt dışına göçe imkân sağlayan 1961 tarihli bu sözleşmeden sonra Belçika (1964), Avusturya (1964), Hollanda (1964), Fransa (1965), İsveç (1967) ve Avustralya (1968) gibi pek çok ülke ile de benzer iş gücü anlaşmaları imzalanmıştır (Abadan-Unat, 2007, s. 5).

1961 yılında Almanya ile yapılan iş gücü anlaşması ile daha refah bir hayatı düşleyen 450 kişilik ilk işçi kafilesi, Haydarpaşa Tren İstasyonu’ndan Almanya’nın Düsseldorf kentine hareket etmişler ve orada davul zurna eşliğinde çiçeklerle karşılanmışlardır. Bu göç devam ettikçe Almanya’da önemli bir Türk nüfusu oluşmuş iki binli yılların ilk çeyreğine gelindiğinde Almanya’daki Türk nüfusunun 3.500.000 (Doğan, 2018, s. 226) civarına yaklaştığı görülmüştür.

Türkiye’yi dış göç tarihine geç gelen bir aktör olarak gören Abadan-Unat, 1950’li yılların ikinci yarısından itibaren Avrupa’ya istikametini çeviren Türk dış göç hareketini, beş aşamada (1950’li yıllar, 1960’lı yıllar, 1970’li yıllar, 1980’li yıllar, 1990’lı yıllar) (Abadan-Unat, 2017, s. 81) değerlendirmektedir. İş gücü dönemlerini aşamalandıran bir diğer isim Adıgüzel (1950-1960, 1960-1970, 1970-1980, 1980-1990, 1990-2000, 2000 Sonrası Dönem) (Adıgüzel, 2019, s. 69) iş gücü anlaşmaları imzalanmadan önce bireysel olarak Avrupa’ya gidişin başladığı 1950’li yıllardan itibaren süreci 10’ar yıllık dönemlere ayırmasıyla Abadan-Unat ile aynı tasnifi yaparken 2000 Sonrası Dönem için ayrı bir başlık açarak ondan ayrılır. İsmail Doğan ise Türk işçilerinin Almanya’daki serüvenlerini “kuşak-nesil” şeklinde kategorileştirerek (Birinci Kuşak, İkinci Kuşak, Üçüncü Kuşak, Dördüncü Kuşak, Beşinci

Kuşak ve Sonrası) bu ifadenin daha pratik olacağını vurgulamış ve bu sosyolojik belirlemenin sürecin gidişatı, kuşaklarda yaşanan tecrübe ve etkileri anlama açısından son derece işlevsel (Doğan, 2018, s. 226) olduğunu çizmiştir.

Göç eden Türk yurttaşlarımızın giderken ilk düşüncesi en fazla bir ev bir araba alabilecek parayı kazanıp kendi geleceğini güvence altına aldıktan sonra ülkelerine tekrar dönmek şeklindedir. Bu hayallerle Almanya’da çalışmaya devam eden işçiler ilk yıllarda ülkelerinde arsa, ev, bağ, traktör, biçerdöver gibi yatırımlara yönelseler de işçilerin yaşam tarzındaki şartlar, sosyal-kültürel ve ekonomik değişiklikler konuk işçi olarak çalışan işçileri ulus ötesi yurttaşlığa taşımıştır. Türk işçilerinin iki yıl kalacağını düşünerek sonrasında da onların yerine “yeni taze mal” (Doğan, 2018, s. 246) koymayı planlayan Almanlar, konuk işçilerin daha uzun süre kalacağını akıllarının ucundan bile geçirmemiştir. Gurbetçiler/Al(a)mancılar sıfatıyla anılan, ekonomik refah düzeyleri ile özenilen bir kesim olarak görülen gurbetçi vatandaşlarımız, zaman geçtikçe yerleşme kararı almış silya dönüş gündemlerinden silinmeye başlamıştır. Böylece ülkesine geri dönüş planlarıyla gelen işçiler, ailelerini de yanlarına aldırarak Almanya’da kalmayı tercih ederken Almanlar da işi öğrenenler olarak Türk işçilerinin ülkede kalmalarının dönmelerinden daha akılcı bir durum olduğunu düşünmeye başlamışlardır. Bu bağlamda sadece Türkiye için değil Almanya için de ekonomik, kültürel pek çok sonuca neden olan bu durum karşısında Alman yazar düşüncelerini “Biz iş gücü çağırdık ama insanlar geldi.” (Herman, 2002, s. 32; aktaran Doğan, 2018, s. 227) cümlesiyle açıklamaya çalışmıştır.

Ülke genelinde olduğu gibi 1960’lı yıllarda başlayan yurt dışına işçi göçü olayı, İç Anadolu bölgesinin Orta Kızılırmak bölümünde yer alan Kırşehir² ilinde de kısa sürede bilhassa ekonomik bağlamda refaha kavuşmak isteyen ailelerin tercih ettiği çıkar bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. 1961 yılında imzalanan iş gücü sözleşmesiyle işçi talepleri başlamış 1964’lü yıllarda ise Kırşehirli vatandaşlarımız Almanya başta olmak üzere Hollanda, Avusturya, Belçika, Fransa gibi ülkelerde çalışmak üzere Avrupa serüvenlerine ilk adımı atmaya başlamışlardır. Yedi ilçeye sahip Kırşehir ilinde diğerlerine nazaran Merkez ve Kaman ilçelerinden daha yoğun işçi göçü verilmiştir.

Kırşehir’den 1964’lü yıllarda başlayan göç ile ilk olarak 2000 civarı vatandaşımızın Avrupa ülkelerine gittiği bilinirken 1964-1990 yılları arasında bu sayı hızlı bir biçimde artış göstermiş 90’lı yıllardan sonra sayıda önceye kıyasla bir azalma yaşanmıştır. Şuan için yaklaşık 15-20 bin civarında Kırşehirli vatandaşımızın yaşadığı Avrupa’da durum aşağıda verilen tabloda belirtildiği gibidir:

Tablo 1: Kırşehir’den Avrupa ülkelerine göç eden insan sayısı

ÜLKELER	İŞÇİ SAYISI
Almanya	13.000
Hollanda	4.000
Avusturya	2.000
Belçika	2.000
Fransa	300-500

² Kırşehir ilinin yurt dışına bilhassa Almanya’ya işçi göçü serüvenine dair veriler 2015 yılında Kırşehir Sosyal Güvenlik Kurumunda çalışan Şef Necdet Ataseven tarafından verilen bilgilerden hareketle özetlenmiştir.

Verilen bilgilerden hareketle Kırşehirli göç eden insan sayısının Almanya’da diğer ülkelere nazaran daha yoğun olduğu tabloda da görülmektedir.

Almanya başta olmak üzere Batı Avrupa, Kuzey Afrika, Avustralya, ABD, Kafkasya, Orta Asya gibi yerlere gerçekleştirilen işçi göçü dalgalarıyla Türk vatandaşları varlıklarını her geçen gün daha da ön plana çıkarırken tam sayının bugün teknik açıdan tespit edilmesini zorlaştırmışsa da yaklaşık olarak dört milyon civarında Türk vatandaşı sürekli veya geçici olarak bu ülkelerde yaşamını sürdürmektedir.

“Ekmek parası kazanmak” gibi ekonomik gerekçelerle yurt dışına gerçekleştirilen işçi göçünün ilk ve en önemli tecrübesi olarak Almanya, toplumu ve toplumsal olayları edebî ürünlere yansıtan edebiyatta bir imge haline gelmiştir. Çeşitli sebeplerle yurtlarından ayrılarak yurt dışına giden, tekrar dön(e)meyen veya orada hayatını kaybeden gurbetçi vatandaşlarımızın arkasından yakılan ağıtların yanı sıra gurbetçilerin memleket hasreti ile içlerinde kopan fırtınaların dizelere izdüşümleri de çalışmamızın içeriğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Kırşehir üzerine yapılmış araştırma projesi, lisansüstü tez, kitap, makale, yayımlanmış sempozyum bildirileri, TV programları vb. çeşitli yayın ve elektronik kaynaklardan “Almanya” temalı on bir adet ağıt metni tespit edilmiştir. Bu ağıtlar konu bağlamında kendi içerisinde tasnif edilecek olursa A. Kardeş Ağıt, B. Anne-Baba’dan Oğula Ağıt, C. Eşe Ağıt şeklinde de gruplandırılabilir. Çalışmamızda kardeşe yakılan ağıt kategorisi, tespit edilen dört metinle ilk sıradadır. Bu sırayı üç metinle oğula yakılan ağıt ve iki metinle eşe yakılan ağıt grubu takip eder. Aynı zamanda Almanya’ya işçi olarak gidip çalışan Âşık Hayrı’nin kaleminden yaşadıklarını anlattığı bir ağıt ile aynı kaynak kişiden farklı zamanlarda derlenen bir ağıt metninin iki versiyonuna (EK: A.1.a./A.1.b.) ekler bölümünde yer verilmiştir.

Kırşehir Ağıtlarında Bir İmge: Acı Vatan Al(a)manya

Duyu organlarınca durum, nesne ve varlıklara karşı edinilen tecrübelerin kişilerin zihninde yeniden tasarlanarak dil aracılığıyla aktarılan öznel ifadeler olarak tanımlayabileceğimiz imge hakkında pek çok görüş belirtilmiştir. Yunanca, **meta: öte, aşırı** ve **pherein: taşımak, yüklenmek** sözcüklerinin birleşmesi ile oluşmuş bir kavram olan imge (Durmuş, 2011. s. 746), Türkçe Sözlük’te “*Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya*” olarak ifade edilirken Doğan Aksan bu kavramı “*Kişinin, gözlemediği, algıladığı nesnelere, olaylar ve nitelikleri kendi zihninin süzgecinden geçirerek oluşturduğu, şiire aktardığı tasarımlar, izlenimler*” (Aksan, 1999, s. 60) şeklinde tanımlamaktadır.

Türk şiirinin farklı dönemlerine ait verimlerde olduğu gibi halk şiirinde de özgün, ince ve etkileyici imgeler bulunduğunu belirten Aksan, halk şiirinde kullanılan imgelerin Divan şiiri, Servet-i Fünun, Fecr-i Ati dönemleri ve günümüz şiirinden farklı bir nitelik taşıdığını belirtir. Buna paralel olarak da halk ozanının şiirlerinde daha ziyade somut gözlemlere, betimlemelere yer verdiğini, imgeleri çoğunlukla, içlerinde duydukları istek ve özlemleri açıklarken, dolaylı olarak (Aksan, 1999, s. 62) kullandıklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın bu bölümünde Kırşehir yöresi ağıtlarında imgenin ne ölçüde ve nasıl kullanıldığı Aksan’ın bu görüşlerinden istifade edilerek değerlendirilecektir.

Göç ile birlikte ayrılık, özlem gibi duygulara kayıtsız kalamayan insanlar yaşadıkları çeşitli olaylar karşısında bu hislerini, düşüncelerini bazen bir türküde bazen de bir ağıtta dile getirerek bu metinlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlamışlardır. Kaleme alınan metinlere bakıldığında özellikle dil, din, kültür, eğitim, siyasi meseleler, dağılan aileler, yalnızlık,

yabancılaşma gibi işçilerin karşılaştıkları pek çok soruna değinildiği görülmektedir. Edebî ürünlerde Almanya'nın güzelliklerinden ziyade acı taraflarına daha çok değinilmiş bilhassa 90'lı yıllarda yaşanan ve gittikçe artan ırkçı saldırılar, katliamlar, Almanların Türklere karşı olumsuz tutumları gibi pek çok sorun metinlere de ümitsizlikle birlikte "Almanya'nın zalımlığı" olarak yansımış işçilerin yeni vatanlarını "acı vatan" olarak kodlamasına neden olmuştur.

1960'lı yıllarda başlayan ilk işçi göçünün yaşandığı dönemden bu yana 59 yıl geçmiş bu süre zarfında da çok sayıda Kırşehirli vatandaşımız ya gurbette ya da sıra yolunda hayatını kaybetmiştir. Bu kayıplar sılada kalan anne-baba ve kardeşlerin yanı sıra eşlerinin geleceği günü bekleyen taze gelinlerin, babalarının yolunu gözleyen çocukların yıllarca hasret çekmesine neden olurken yaşanan kayıpların acısı ile yakılan Al(a)manya ağıtları diyebileceğimiz bir repertuar oluşmasını sağlamıştır. Bu çerçevede Merkeze bağlı Dedeli Köyü'nde yaşayan Hayriye Aydoğan'ın Almanya'da hastalanarak vefat eden kız kardeşi için söylediği ağıt metnini inceleyelim. Yaşadığı kardeş acısı ile derinden etkilenen Aydoğan, kardeşinin ölümünü kader/alınyazısı görek felektten medet ummaktadır. Kardeşine giden yolda bir engel olarak gördüğü ve zihninde yeniden tasarlayarak aktardığı Almanya imgesi ise "Bırah yollarımı gidem Almanya" dizeleriyle kişileştirilmiştir:

*Acı felek acı da alımdaki yazıya
Derman bulamadım (ah) ben de sızıya
Hasret galdım yavrulara guzuya
Bırah yollarımı gidem Almanya*

*N'olur bizim gurbet ilde halımız
Açmadan soldu of gonca gülümüz
Dilerim ki perişan olur ölünüz
Mezara dikecek daş da bulunmaz (Tekeli, 2009, s. 77-78).*

Halk şiirinde dünya, kader, zaman, gökyüzü, Azrail, Allah ve kaderi belirleyen İlah (Şimşek, 2009, s. 35) anlamlarıyla kullanılan felek kelimesi yukarıda verilen dizelerde de kaderi belirleyici bir konumdadır. Soyut bir ifade olan felek kelimesinin kişileştirme yoluyla somutlaştırılarak daha etkili bir ifade ile imgeleştiği farklı dizeler incelenen diğer ağıt metinlerinde de yer almaktadır:

*Neydi felek Âşık Hayri'ye garezin,
Yaşım küçük ben almadım murazım (Bulut, 1983, s. 226).*

*Felek tırnağını takıyor oğul
Od düştüğü yeri yakıyor oğul (Altınok, 2003, s.418; Atalay ve Tanus, 2014, s. 383-385).*

Özellikle birinci dönem metinlerinde Türk işçilerinin fabrikalarda, maden ocaklarında ağır koşullar içinde çalışmaları sonucunda yaşadıkları fiziksel ve manevi yıkımlar hatta can kayıpları metinlerde çokça değinilen bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışılan alanlar tehlikeli, güç gerektiren metal ve imalat sanayi, inşaat sektörü gibi fiziksel güç isteyen işlerdir. Avrupa ülkelerine yoğun işçi göçü yaşanan 1972 yılı civarında Mucur'un Çömelek Köyü'nde yaşayan Canfes Bibi'nin oğlu Ali Güngör, Almanya'da çalıştığı ağır iş koşullarında kaza geçirerek hayatını kaybeder. Kazada oğlunu kaybeden Canfes Bibi'nin ağzından Abdullah Altınok tarafından yakılmış olan ağıtta Almanya'ya karşı serzenişli söylemler mevcuttur. Bu dizelerde "Tutmadı dizlerim bağı çözüldü", "Yaşlı anacığın bağrını yaktın", "Od düştüğü yeri

yakıyor” gibi kullanımlarla anlatım güçlendirilmiştir. Aynı zamanda Almanya imgesi kişileştirilerek “*Garezin mi vardı Almanya bana*”, “*Bataydı gavurun kârı kisbesi*” gibi sitem dolu söyleyişler dizelerde yerini almıştır:

Köyün içi birden doldu ahali

Dursun ’um ah çeker perişan hali

Dediler ki ölmüş polisin Ali

Gitmeyip de köyde kalaydın oğul

Yerine sıramı savaydım oğul

Garezin mi vardı Almanya bana

Ali ’mi böyle mi vermiştim sana

Sarı saçlarını kodun al kana

Keşke köyünde kalaydın oğul

Yerine canımı vereydim oğul

Ali ’mi de ağır işe verdiler

Gömleğini tabutuna serdiler

Tren kazasında öldü dediler

Gitmeyip de köyde kalaydın oğul

Yerine sıramı savaydım oğul

Evimizin önü söğüt dikmesi

Yakışmaz Ali ’min yerde yatması

Bataydı gavurun kârı kisbesi

Keşke köyünde kalaydın oğul

Yerine canımı vereydim oğul (Altınok, 2003, s.

418; Atalay ve Tanus, 2014, s. 383-385).

Bu ağıtta olduğu gibi diğer metinlerde de yer alan Almanya imgesi aslında insanların edindikleri tecrübeler sayesinde zihinlerinde yeniden tasarladıkları Almanya’ya karşı tutumlarını içermektedir. Şüphesiz ki bu dizelerde dile gelen:

“*Bütün dişlerimi yedin Almanya*” (Köy Yolu Programı, 2014),

“*Evladını atıya mahrum iden Almanya*” (Tekeli, 2009, s. 77-78),

“*Ben erkek idim garı yaptın Almanya*” (Tekeli, 2009, s. 77-78),

“*Bu Almanya ’da unutturur silahı*” (Tekeli, 2009, s. 77-78),

“*Zihim çalsın Alaman ’ın parası*” (Umucu, 2013, s. 254),

“*Oğlun Alaman ’da yesir diyolar*” (Baş, 2012, s. 34),

“*Çıkmaz olasıca Alaman çıktı*” (Baş, 2012, s. 34) gibi söylemler tesadüfen dile dökülmüş yapılar değil aksine Almanya imgesinin bir toplumun ortak ızdırabını içeren ağıt metinlerine yansıyan göstergeleridir.

Üreticisinin duygu ve düşünce dünyasıyla tasarlanarak ifade edilen imgeler dil vasıtasıyla aktarılmaktadırlar. Bu bağlamda insanların duygu ve düşüncelerini ifade ettikleri dil, milletlerin kendilerini ifade ettikleri ses bayraklarıdır. Bu bayrağı gelecek kuşaklara söyledikleri ninnilerle, türkülerle, ağıtlarla aktaranlar ise analarımız, gelinlerimiz ve kızlarımızdır. Kutsi Makal’ın da ifade ettiği üzere sözcüklere ilk olarak anaların ninnisiyle su verilmiş sonrasında bu sözcüklerden türküler, ağıtlar geliştirilmiştir (Makal, 1990; Turan, 1993). Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik sebeplerden ötürü oğullarını, eşlerini bir umut kapısı olarak gördükleri Almanya’ya yollayan kadınların sonrasında yaşadıkları sıkıntılar, parçalanmış aileler gibi

hususlar pek çok metnin ana konusunu oluşturur. Almanya'ya gittikten sonra oradaki sarışın Alman kadınlarına âşık olup gurbetteki karısını küçük gören, terk eden erkekler pek çok romana, filme konu olduğu gibi ağıt metinlerinde de görebildiğimiz Almanya ile ilgili en popüler imgelerden birisidir. Mucur ilçesine bağlı Dalakçı Köyü'nde Mahire Özdemir, eşini çalışmak üzere Almanya'ya gönderir. Gurbette eşinin yolunu gözleyen bir kadının ona olan özlemi, zihnindeki düşünceler, yaşadığı korkular şu şekilde dizelere yansır:

*Hiç bitmez yârim de Dalakçı kışı
Dumandan görünmez dağının başı
Tez gel yârim gurban olurum
Mendili çürüttü gözümün yaşı
Elim görür cebim görmez parayı
Sarı kızlar terk ettirir sılayı
İnsem uçağa da insem aşaa
Beline bağlamış Alman kuşaa
Unutma hasretlerin sevdiğin
Başıma topladım altı uşaa (Akgün, 2006, s. 166).*

Yaratıcısının katkılarıyla vücuda gelen imge, üreticisinin bilincindeki duygu ve düşüncelerin tasarımlarıyla oluşur. Ortaya çıkan imgeler/tasarımlar çeşitli yöntemlerle aktarılırken üreticinin istek ve özlemlerini de dolaylı olarak açıklar. Bu bağlamda aşağıda yer vereceğimiz ağıt metninde de bir çocuğun gözünden Almanya'daki babasına duyulan özlem anlatılırken “*Bir fotoğraf gönder elleri güllü*” dizesi dikkatleri çekmektedir. Çiçeklerin dilinden konuşarak duyguları, hatıraları, sevgileri çiçeklerle ifade etmenin temiz duyguları ifade edeceğini belirten Nihad Sami Banarlı (Banarlı, 2016, s. 138) gülün bir neşe göstergesi olduğunu vurgular. Buna paralel olarak aşağıda verilen dörtlüğe bakıldığında bir çocuğun, babasının gurbette/Almanya'da mutlu olduğunu görmek için “*Bir fotoğraf gönder elleri güllü*” temmenileri ile bir fotoğraftan dahi medet umması yaşanan psikolojiyi de gözler önüne sermektedir:

*Babamın yaşı da oluyor elli
Evine vardım da yerleri belli
Kurbanlar olayım yiğit pederim
Bir fotoğraf gönder elleri güllü (Altınok, 2003, s. 512).*

Yurt dışına çalışmak için giderek sılıya dönüş yapmamış veya çeşitli sebeplerle orada hayatını kaybeden vatandaşlarımız için sılıda kalanlar tarafından yakılmış/söylenmiş ağıtların yanı sıra bir de çalışmaya giden gurbetçi/Alamancı tabiriyle anılan insanların içinde buldukları durumu, ruh hallerini, sıla özlemlerini, gurbette çektikleri sıkıntıları anlattıkları metinler vardır. Din, dil, kültür, yaşama anlayışı gibi pek çok unsurun farklı olduğu Almanya'da, birinci kuşağı kapsayan ilk dönemde temelde değinilen unsurlar dil, kültüre uyum süreci, çalışma şartları, Avrupalılarla ilişkiler gibi konulardır. Birinci döneme yani birinci kuşak içine dâhil olan Mucur ilçesinin Kılıçlı Köyü'nden Âşık Hayri (Sapmaz), 1966 senesinde Almanya'ya çalışmak için gider. Âşığı duygulandıran, coşturan ve âşık olmasında önemli rol oynayan olaylar arasında yaşadığı bu Almanya serüveninin oldukça önemli olduğunu vurgulayan Âşık Hayri, orada çalıştığı dönemdeki tecrübelerini, ailesine olan hasretini şu şekilde ifade eder:

*Çocukların hayalini unuttum,
Çamaşır yıkadım, telde kuruttum,
Bir yudum suyu gücülen yuttum,
Öldürecek bizi bu zalım gurbet!*

*Akşamleyin Alman eve çekilir,
El sevinir, benim boynum bükülür,
Her mektupta gözyaşlarım dökülür,
Öldürecek beni bu zalım gurbet!*

*Yandı bu ciğerim bir kaşık ayran;
Diyarı gurbette olur mu seyran?
Sılada çocuklar yapmadı bayram,
Öldürecek beni bu zalım gurbet! (Bulut, 1983, s. 226).*

Âşık Hayri'nin gurbet temalı bu ağıdında “Öldürecek beni bu zalım gurbet!” tekrarları dikkat çekmektedir. Bu dizelerde acımasızlığı, zulmedeni, haksızlık yapanı ifade eden “zalım” kelimesinin aktardığı değerleri gurbet kelimesine (Almanya) aktaran âşık, kullandığı “zalım gurbet/Almanya” imgesiyle söylemin niteliğini güçlendirdiği söylenebilir.

Sonuç

Sonuç olarak beraberinde kültürel, ekonomik, siyasi, pek çok alanı da etkileyen göç, öznesi insan olan kültürü hem etkilemiş hem de ondan gelen yeni ve farklı şeyleri bünyesine alarak zenginleşmiştir. Bu bağlamda Türkiye ve Almanya arasında gerçekleşen iş gücü antlaşmasının imzalanması da toplumsal olayları yansıtan bir ayna olarak edebiyatta destan, şiir, roman, hikâye, sinema, türkü, mani, ağıt gibi pek çok üründe farklı şekillerde karşımıza çıkmıştır.

Geçmişten günümüze pek çok metinde işlenen göç imgesinin insanlığın ortak ızdırabını yansıtan ağıt metinlerine nasıl yansıdığı Kırşehir ağıtları özelinde Almanya imgesi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Metinlerde geçen nesnel dünyanın sorunları bireylerin zihin dünyalarında yeniden tasarlanarak öznel imgelerle sunulmuştur. İşçilerin ve ailelerinin yaşadıkları dil, yabancılaşma, kültür uyumu, yalnızlık, ağır çalışma koşulları, din gibi sorunları konu edinen ağıtlarda Almanya'nın güzelliklerinden ziyade acı taraflarına daha çok değinildiği görülmektedir (Almanya'nın acı yönlerinin metinlerde baskın bir şekilde yer almış olması incelenen türün özelliklerine bağlı olarak açıklanabilir). Ayrıca incelenen metinlerde Almanya imgesi etrafında şekillenen temennilerin, izlenimlerin, duygu ve düşünceleri içeren ifadelerin benzetme, kişileştirme, somutlaştırma gibi unsurlar yardımıyla dolaylı yoldan güçlü söylemlerle aktarıldığını görmekteyiz.

Almanya'ya çalışmaya giden işçilerin yaşadığı sorunlar pek çok eserin kaleme alınmasını sağlayan temel bir konu olmasına karşılık sılada kalanların yaşadıklarını, hislerini anlatan ürünler bir o kadar az çalışılmış bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda sılada kalanların sesi olarak incelediğimiz Almanya imgesini kapsayan bu ağıt metinlerinin alana da katkı sağlayacağı düşüncesi içerisindeyiz.

Kaynaklar

- Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen göç konuk işçilikten ulusötesi yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2019). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akgün, A. (2015). Edebiyatımızda göç ve göçmen edebiyatları üzerine bir değerlendirme. *Göç Dergisi*, 2(1), 69-84.
- Akgün, D. (2006). *Kırşehir türkülerinde insan*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksan, D. (1999). *Halk şiirimizin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Altınok, B. Y. (2003). *Öyküleriyle Kırşehir türküleri, destanları, ağıtları*. Ankara: Oba Kitabevi.
- Atalay, A. ve Tanus, Ö. Ü. (2014). *Mucur ve köyleri halk kültürü ürünleri*. Araştırma Projesi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Banarlı, N. S. (1987). *Resimli Türk edebiyatı tarihi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Banarlı, N. S. (2016). *Edebiyat sohbetleri*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2019). *Göç meselesinde temel kavramlar*. Ankara: Hece Yayınları.
- Baş, P. (2012). *Yağmurlu köylerinde derlenen maniler, türküler, ağıtlar*. Araştırma Projesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Bekki, S. (2004). *Baş yastıkta göz yolda Sivas türküleri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Bekki, S. (2018). Nasreddin Hoca'dan Temel'e Türk fıkralarında mizah unsuru olarak mülemma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1047-1054.
- Bulut, V. (1983). *Kırşehir halk ozanları*. Ankara: Filiz Yayınları.
- Çakır, S. (2008). *Üretimden tüketime insan-kültür ve toplum yazıları*. Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Çelik, E. (2013). Edebiyat eseri toplumun aynasıdır: edebiyat ve sosyoloji ilişkisi üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 104, 59-64.
- Dervişoğlu, E. (2017). Türk şiirinde Almanya'ya işçi göçü olgusu. *Göç Konferansı Seçilmiş Bildiriler*. Atina Harokopio Üniversitesi, 23-26 Ağustos 2017, s. 109-117, London: Transnational Press London.
- Doğan, İ. (2018). *Göç ve kültür*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Durmuş, M. (2011). İmge-sembol kavramlarını yorumlama projesi ve Melih Cevdet Anday şiirlerinde imge. *Turkish Studies*, 6/3, 745-762.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Fidan, S. (2019). *Göç, kimlik, kültürel etkileşim bağlamında Avrupa'ya Türk işçi göçü ve âşıklık geleneği*. Filoloji Alanında Yeni Ufuklar, Ankara: Gece Akademi.
- Genç, H. N. (2017). 70'li yıllardan 2000'li yıllara Almanya'ya dış göçün Türk sinemasındaki yansımaları. *Göç Konferansı Seçilmiş Bildiriler*. Atina Harokopio Üniversitesi, 23-26 Ağustos 2017, s. 173-189, London: Transnational Press London.

- Kaya, A. ve Şahin, B. (2007). *Kökler ve yollar Türkiye’de göç süreçleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, D. (2010). *Ansiklopedik Türk halk edebiyatı terimleri sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, M. A. (2017). Almanya işgücü toplumunun muhalif sesi Könlü Aşık Metin Türköz. *I. Uluslararası Dil, Sanat ve İktidar Sempozyumu*. Giresun Üniversitesi, 11-12 Mayıs 2017, Giresun, s. 437-448.
- Lanson, G. (2017). *Edebiyat tarihinde usûl*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- Makal, T. K. (1990). *Halk bilim ve edebiyat*. İstanbul: Toker Yay.
- Oymak, A. (2005). *Almanya’daki Türk edebiyatı/ilk kuşak yazarları ve eserlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Öztürk, A. O. (2001). *Almanya türküleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sirkeci, İ., Cohen, J. H. ve Yazgan, P. (2012). Türk göç kültürü: Türkiye ile Almanya arasında göç hareketleri, sosyo-ekonomik kalkınma ve çatışma. *Migration Letters*, 9(4), 373-386.
- Suvağci, İ. (2018). *Almanya’ya göçün Almanya’daki Türk yazarların hikâyelerine yansımaları (1961-2001)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.
- Şahin, S. (2013). Almanya’da ünlü ve yalnız bir şair: Hasan Özdemir. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 239-248.
- Şimşek, E. (2009). Yakınma/yakarışlar dünyasında felek ve Türk halk edebiyatına yansımaları. *Millî Folklor*, 84, 34-41.
- Tekeli, N. (2009). *Dedeli köyü monografisi*. Araştırma Projesi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Topçu, H. (2015). *Seyfe köyü monografisi*. Araştırma Projesi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Turan, Ş. (1993). Çukurova kına geleneğinde ağıt türküler. *II. Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu (Bildiriler)*, 20-24 Kasım 1991, Adana, 533-546.
- Tuzcu, A. ve Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.
- Umucu, Z. (2013). *Kırşehir Kızılırmak havzası ağıtları (araştırma-inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uslu, S. ve Cassina, G. (1999). *Türkiye’den Avrupa’ya göç*. Ankara: HAK-İŞ Eğitim Yayınları.
- Vural, T. (2018). Türkülerdeki göç algısı. *Sahne-Müzik Eğitim-Araştırma e-Dergisi*, 6, 1-12.
- Yağmur, F. (2007). *Kırşehir türküleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AHI TV, Köy Yolu Programı (2014). https://www.youtube.com/watch?v=_6btIRi5sUo

Extended Abstract

Throughout history, people have had to change their places of residence for various reasons such as geographical, economic, political and educational reasons in order to live a better life. Accordingly, the immigrant, who is the subject of the phenomenon of migration, which is a concept as old as the history of humanity, has carried the cultural texture of the society in which he lives to the place where he will migrate and was influenced by the culture of the place he went to.

The phenomenon of immigration, manifested in different ways such as internal migration and external migration, after II. World War, with the Western European countries entering a rapid development process, it turned its direction towards the West, and then a progress was made from east to west. In this regard, countries of Western Europe workforce they demand from underdeveloped or developing countries are missing ultimately between Turkey and Germany in particular the signing on 30 October 1961 labor agreement to Germany, Belgium, Austria, the Netherlands, France, Sweden and Australia gradually to other European countries the migration process has begun. Our citizens, who want to immigrate to the aforementioned countries, think of returning to their countries after they have accumulated the savings that they can secure their future. Although the workers, who continued to work with various dreams, turned to investments such as land, house, vineyard, tractor, and harvester in their countries in the first years, conditions in their lifestyle, social-cultural and economic changes were among the sufficient reasons to move them from guest labor to transnational citizenship.

Migration as a fundamental factor affecting many socio-cultural, economic and political factors, the positive and negative themes experienced with migration from the first verbal products to the present day, the common feelings and thoughts of societies such as poems, movies, novels and stories. besides, it provided an environment for the creation of many songs, folk songs and lament texts.

The face of immigration, which is reflected in the productions of folk literature as a phenomenon that takes place in the memory of the society, sometimes appears as an event in the core that enables the formation of a narrative in an epic, sometimes with verses in a manic, sometimes in a folk song. The texts of lament in which the common suffering of mankind is expressed vividly, which is another fruit of folk literature, constitute the content of our work in the context of the German image in the Kırşehir province laments. In its most general form, the image, which is described as "the thing designed in the mind and missed to be realized, dream, dream" has been processed in a different way in folk literature compared to other periods (Divan poetry, Servet-i Fünun, Fecr-i Ati periods and today's poetry). The folk poet used the images he designed by internalizing the realities of the objective world in the world of thought, in his poems, while putting his feelings, wishes and aspirations into words.

Germany, as the first and most important experience of labor migration abroad for economic reasons such as "earning bread money", appears as a way of interest preferred by families who want to achieve economic prosperity in Kırşehir, as in the country in the 1960s. With the contract signed in 1961, worker demands started and in 1964, our citizens from Kırşehir started to take the first step in their European adventures to work in countries such as Germany, Netherlands, Austria, Belgium and France. While it is known that approximately 2000 citizens went to European countries in the 1964s, this number increased rapidly between 1964 and 1990, and after the 90s, there was a decrease compared to the previous years.

People who could not remain indifferent to express their feelings with the migrations, expressed their feelings through laments and ensured the transmission of these products from generation to generation. The painful sides of Germany rather than its beauties were emphasized in the laments that address the questions experienced by workers and their families such as religion, language, education, loneliness, cultural harmony, and heavy working conditions in the texts that were determined. The wishes, wishes, feelings and thoughts of the people were included in the texts through images, and powerful discourses were formed indirectly with the help of elements such as analogy, personification, concretization.

The verses voiced by the family they left behind after many citizens who had to leave their homes for many reasons and went abroad or lost their lives there, sometimes by expatriates longing for their homeland, were discussed in the study. Eleven texts of "Germany" themed laments have been determined from various publications and electronic sources (research project, graduate thesis, book, article, published symposium notifications, TV programs, etc.) on the province of Kırşehir and these texts are , mother-father lament to son, spouse lament) are classified. The category of lamentation to the sibling

takes the first place with four texts, followed by the lament to the son with three texts and the group of lament to the spouse with two texts. At the same time, in addition to a text in which Aşık Hayri, who went to Germany as a worker and worked there, tells about his experiences, a text of lament written to the brother, which was diversified in a different version although it was compiled from the same source, was also identified, and in the appendix part of the study, the two texts of lament (Annex: A.1. .a. / A.1.b) has been included.

Although many literary works (epics, poems, novels, stories, movies, folk songs, laments, etc.) have been made about the problems faced by our citizens who went to Germany as workers there, the lives of the families left behind are less It is included. In this context, we believe that these texts of lament, which include the image of Germany, which we examine as the voice of those who remain in the family, will contribute to the field.

Ekler: Ağıt metinleri

Verilen metinlerde varsa künye bilgisi (yöre, kaynak kişi, derleyen) metnin başında, ağıtın alındığı eser ve sayfa numarası ise metnin sonunda verilmiştir.

A. Kardeşe Ağıt

A.1.a. Dedeli Köyü-Hayriye Aydoğan

Acı felek acı da alnımdaki yazıya
Derman bulamadım ah ben de sızıya
Hasret galdım yavrulara guzuya
Bırah yollarımı gidem Almanya

N'olur bizim gurbet ilde halımız
Açmadan soldu of gonca gülümüz
Dilerim ki perişan olur ölünüz
Mezara dikecek daş da bulunmaz

Sanki düğünüm olmuş yahıldı gınam
Hangi derdime düğünüp yanam
Nirde evladım diyor mu anam
Evladını atıya mahrum iden Almanya

Hevaya gitti çektiğim emek
Zehir oldu yinmiyor yaptığım yemek
Kirlidir yıhanmaz giydiğim gömlek
Ben erkek idim garı yaptın Almanya

Ne hallerde kazanırsın parayı
Gafan bozulur da ićen birayı
Bu Almanya'da unutturur silahı
Bırah yollarımı gidem Almanya

Erken çıhar da kederlinin arısı
Kara çapan da kederlinin yarısı
Başında dönüyor da cahil karısı
Yetiş gardaş yetiş de düşman eve varmadan

Yoğudu heç cekatını yorgan ittiler
Palasga gayışını da yavrum of urgan ittiler
Halid'im ile Ceylan'ıma of gurban ittiler
Yetiş gardaş yetiş de düşman eve varmadan (Tekeli, 2009, s. 77-78).

A.1.b. Dedeli Köyü-Hayriye Aydoğan

Acı felek acı da alnımdaki yazıya
Derman bulamadım ah ben de sızıya
Hasret galdım yavrulara guzuya
Bırah yollarımı gidem Almanya

Ne idi benim burada işim
Bitecek gün değil yıllarca düşün
Kalmadı ağızımda döküldü dişim

Bütün dişlerimi yedin Almanya

Sanki düğünüm olmuş yahıldı gınam
Hangi bir derdime düşünüp yanam
Nirde evladım diyor mu anam
Bırah yollarımı gidem Almanya

Hevaya gitti çektığım emek
Zehir oldu yenmiyor yaptığım yemek
Kirlidir yıhanmaz giydiğim gömlek
Bırah yollarımı gidem Almanya

Erken çıhar da kederlinin arısı
Kara çapan da kederlinin yarısı
Başında dönüyor da cahil karısı
Yetiş gardaş yetiş de düşman eve varmadan

Palasga gayışımı urgan ittiler
Lacivert ceketimi yorgan ittiler
Halid'im ile Ceylan'ıma of gurban ittiler
Yetiş gardaş yetiş de düşman eve varmadan (Köy Yolu Programı, 2014).

A.2. Dedeli Köyü-Hayriye Aydoğan

Hastanenin öörü de bir uzun dere
Yavaş sür ambulansı da ciğeri yara
Almanya'nın dohturları da
Bulamamış çare de sürmelim sana

Hastanenin öörü de incir ağacı
Dökülmüş yaprağı da galmış ağacı
Zalım dohturlar da olmamış ilacı
Yahtın beni oylum oylum niyleyim

Zalım dohturların virdiği de bacım zehirden acı
Yahtın beni oylum oylum niyleyim (Tekeli, 2009, s. 79)

A.3. Mucur/Palangıç Köyü-Hüsne Yılmaz

Alaman dirler de bir uzak yazı
Aklıma gelir de ağlarım bazı
İçi benim değil ellerin kızı
Ciğerde mi çıkar kardaş acısı

Zıhım çalsın Alaman'ın parası
Niye ağlamıyo çatal bacısı
Döküldü kaldı ufak kuzusu
Ciğerde mi çıkar kardaş acısı

Korkma kardaşım evine varamam
Küsme kardaşım payımı bölemem
Fırlanıp dönüp evine varamam

Ciğerde mi çıkar kardaş acısı

Ataşım yanar da tütünü tütmez
Gardaşın hayali karşımda gitmez
Eller zalım olur elimden tutmaz
Ciğerde mi çıkar kardaş acısı (Umucu, 2013, s. 254).

A.4. Hacıbektaş/Büyük Burnağıl Köyü-Halil Tekin

Babamın yaşı da oluyor elli
Evine vardım da yerleri belli
Kurbanlar olayım yiğit pederim
Bir fotoğraf gönder elleri güllü

Ağlamaktan açamadım gözümü
Eller verdi Fidan'ın sözünü
Kurbanlar olayım yiğit pederim
Sensiz gelin ettik Fidan kızını

Kuzeye de evimizin kapısı
Mermer gibi bey babamın yapısı
Eskiden hal hatır soran dostların
Şimdi bize düşman oldu hepsi (Altınok, 2003, s. 512).

B. Anne babadan oğula ağıt

B.1. Mucur/Çömelek-Canfes Bibi

Çömelek üstünde bir kara duman
Göreyim Ali'mi kabire komam
Daha bundan sonra ben iflah olmam

Gitmeyip de köyde kalaydın oğul
Yerine sıramı savaydım oğul

Sene yetmiş iki yazın sıcakta
Yavrumun tabutu gelmiş uçakta
Zöhre'm on üçünde, İrfan kucakta

Keşke köyünde kalaydım oğul
Yerine canımı vereydim oğul

Köyün içi birden doldu ahali
Dursun'um ah çeker perişan hali
Dediler ki ölmüş polis Ali

Gitmeyip de köyde kalaydın oğul
Yerine sıramı savaydım oğul

Garezin mi vardı Almanya bana
Ali'mi böyle mi vermiştim sana
Sarı saçlarını kodun al kana

Keşke köyünde kalaydım oğul
Yerine canımı vereydim oğul

Ali'mi de ağır işe verdiler
Gömleğini tabutuna serdiler
Tren kazasında öldü dediler

Gitmeyip de köyde kalaydın oğul

Evimizin önu söğüt dikmesi
 Yakışmaz Ali'min yerde yatması
 Bataydı gavurun kârı kisbesi
 Yeline sıramı savaydım oğul
 Keşke köyünde kalaydım oğul
 Yeline canımı vereydim oğul
 Almanya'da acı haber tez geldi
 Tutmadı dizlerim bağı çözüldü
 Bahçem viran oldu bağım bozuldu
 Gitmeyip de köyde kalaydım oğul
 Yeline sıramı savaydım oğul
 Yedi yavruyu da yetim bıraktın
 Derviş'in kızını ateşe attın
 Yaşlı anacığın bağrını yaktın
 Keşke köyünde kalaydım oğul
 Yeline canımı vereydim oğul
 Mektubunda unutmazdın ananı
 Anmadan geçmezdin yengen Sultan'ı
 Özledim diyordun bacın Türkan'ı
 Gitmeyip de köyde kalaydım oğul
 Yeline sıramı savaydım oğul
 Akraba canlıydın tatlıydı sözün
 Sarıydı saçların maviydi gözün
 Ellerden neyimiz eksikti bizim
 Keşke köyünde kalaydım oğul
 Yeline canımı vereydim oğul
 Abdullah der giden geriye gelmez
 Evlat acısını tatmayan bilmez
 Çoğalır derdimiz hiç de eksilmez
 Felek tırnağını takıyor oğul
 Od düştüğü yeri yakıyor oğul (Altınok, 2003: s. 418; Atalay
 ve Tanus, 2014, s. 383-385).

B.2. Gurbet ağıdı

Otobüs gidiyo gözlerim yolda
 Şu soyka yabannın yolları darda
 Gelekene Ahmed'imi al da gel
 Anan gurban ossun evin ıssız burada

Ramazan'ın motorun üstünde
 Bayram'ım da horlak düzünde
 Gelekene Ahmed'imi al da gel
 Anayın burda gan akiyo gözünde

Gelekene Ahmed'imi gördün mü?
 Anan iyi diyin haberimi virdin mi?
 Anan sana gurban ossun Ahmed'im
 Cümleyinen sen de gelin mi?

Fatma da ağam diyin atılır
 Atıldıkça dertlerimi artdırır
 Anan sana gurban ossun Murad'ım
 Gelekene Ahmed'imi getir

Evler ıssız kaldı Bayram'ı isder
 Ahmed'imın gözünü gözüme göster
 Anan sana gurban ossun Ahmed'im
 Bir aylık izine geleydin keşgem

İl iş görür de ben de yatarım
 Gayrı hastalığa gafa dutarım
 Gurbet illerine kağat atarım
 Ahmed'imın yanına ulaşsın diyin

Orda ossam yirlerine yapardım

Gelmiyor kağıdın yasdayım yasda

Goyun olur başucunda meleridim
Ben Allah'tan hayırlısını dilerim
Allah'a emanet ettim Ahmed'i

Anan gayle çeker baban da hasda
Gurbet iline işleyen posda
Ahmed'imın mektubunu getirir

Ne bek uzamış gurbetin yolu
Kağıdın geleli oldum bir deli
Evlat da ananın bir top gülü
Allah'a emanet itdim Ahmed'i

Güz gelirken de bağlar döker gazeli
Ben Ramazan'ı çok severim ezeli
Yanına vardım olmuş il gimi
Ramazan'da uşakların gözeli

Bahar gelir bağlar açar çiçeği
Bayramda uşakların goçağı
Düşünüyom bir hesaba guyamıyom
Bana virin urgan ile bıçağı

Giremiyom içeriler dar geliyo
Güççük Mehmet biçerden gelemiyo
Sekiz evladın anasıydım
Yannızlık bu yaşında zor geliyo

Ben bunnarı ne halınan büyüttüm
Golumun üstünde alayını uyuttum
Büyüttüm de hanı ne günnerini gördüm
Tümünü de gurbetlere dağıttım

Ramazanın Mahmud evi güdemez
Bayram hasda halımı bilemez
Gaç dene yiğit saldım gurbete
Her ana buna tahammül idemez

Aman Mahmut içerilerim alışır
Yavrularım gurbet ilde çalışır
Yavruların büyüüşün Mahmud'um
Baban tarlada yalınız çalışır

Başımdan hep dağıldı guzular
Gitsen beni gabul itmez yazılar
Ölsem de gabire girsem gelinner
Gemiklerim evlat diyin sızılar

Bu yıl dışarılar soğuk gidiyo
Dizlerim sızlıyor, oturamıyom
Goca bidonnarı götürürken de
İki dene mayalığı götürümiyom

İzin vir ağam ağlıyacam
Giden yiğitlere söyliyecem
Eşin biçilip de patos çekilmez
Sahipsiz motoru niyliyecem

Bayram da motoru süreridi güzel
Gurbetin parası bir guru gazel
Sene diyince de gelin izine
Hasda ananız burda gafayı bozar

Döşek tiken olur uykum gelmez
Ağlayı ağlayı ananız ölmez
Gelinleri bana emanet itmeyin
İlin anası ile ana olmaz
(Atalay ve Tanus, 2014, s. 360-364).

B.3. Değirmenkaşı Köyü-Âşık Bektaş Bilir

Hayırsız evlattan haber vereyim
Beden kurdu beni yedi bitirdi!
Baba ol da bir halini göreyim,
Beden kurdu beni yedi bitirdi!

Binbir çeşit nazla evlat büyüttüm,
Nenni çaldım kucağımda uyuttum,
Çektiğim dertleri nasıl unuttum,
Beden kurdu beni yedi bitirdi!

Düşman bana acır evlat acımaz,
Kabahat bendedir, bu dert bana az,
Anlıyana sivrisinek ince saz
Beden kurdu beni yedi bitirdi!

Çekildi gözüme bir kara perde
 Ünal'im, Şener'im, Zafer'im nerde?
 Hele küçük İrfan düşürdü derde
 Beden kurdu beni yedi bitirdi!

Söylet âşıkları derdini deş ki;
 Hayatın tadı yok, ne kadar eşki
 Nideyim yaylayı, nideyim köşkü
 Âşık Bektaş böyle dedi, bitirdi! (Bulut, 1983, s. 154).

C. Eşe ağıt

C.1. Mucur/Dalakçı Köyü-Z. Bozkurt

Gızlar dakınıyo naylonda toka
 Boynunu kesiyor golalı yaka
 Üç senedir hasretim sevdiğime
 Uzad ellerini yapayım toka

*Elim görür cebim görmez parayı
 Sarı gızlar terk ettirir sılayı*

Bağına vardım da yağmur yayo
 Diktiğin dallar boynun aayo
 İzine gel ala gözlüm izine
 Ken güççüğün üç yaşına dayo

*Elim görür cebim görmez parayı
 Sarı gızlar terk ettirir sılayı*

Hiç bitmez yârim de Dalakçı kışı
 Dumandan görünmez dağının başı
 Tez gel yârim gurban olurum
 Mendili çürüttü gözümün yaşı

*Elim görür cebim görmez parayı
 Sarı gızlar terk ettirir sılayı*

İnsem uçağa da insem aşaa
 Beline bağlamış Alman kuşaa
 Unutma hasretlerin sevdiğin
 Başıma topladım altı uşaa (Akgün, 2006, s. 166)

C.2. Yağmurlu Büyük Oba Köyü-Ümmühan Karaca

Alaman ekmeği serdi yola
 Yattığı yatağa hasır diyolar
 Sana bir şey diyeyim cazı kaynana
 Oğlun Alaman'da yesir diyolar

Bana da diyolar yaylanız irak

Arpa kötüyümüş çalamam orak
Çıkmaz olasıca Alaman çıktı
Yâr orda ölmeli ben burda çırak

Söyke'nin yüzünde davar yayılır
Şimdiki gelinler bekâr sayılır
Tükenir mi Alaman parası
Asker tezkereyi alır koyrulur

Evimizin önü alma ağacı
Unutma sevdiğim sen bana acı
Çıkmaz olasıca Alaman çıktı
Kapanmaz Hollanda yok mu ilâcı

Evimizin önü kayısı erik
Küstün mü sevdiğim dönük
Hasretlik zor oluyor sevdiğim
Kırıldı kalmadı sim gibi belik (Baş, 2012, s. 34).

D. Gurbet

D.1. Mucur/Kılıçlı Köyü-Âşık Hayri

Akşamleyin çıktım Kapıkule'den,
Bizim rızkımızı verir Yareden,
Gözlerim, mektubum gelmez sıldan,
Öldürecek bizi bu zalım gurbet!

Çocukların hayalini unuttum,
Çamaşır yıkadım, telde kuruttum,
Bir yudum suyu gücülen yuttum,
Öldürecek bizi bu zalım gurbet!

Akşamleyin Alman eve çekilir,
El sevinir, benim boynum bükülür,
Her mektupta gözyaşlarım dökülür,
Öldürecek beni bu zalım gurbet!

Yandı bu ciğerim bir kaşık ayran;
Diyarı gurbette olur mu seyran?
Sılada çocuklar yapmadı bayram,
Öldürecek beni bu zalım gurbet!

Neydi felek Âşık Hayri'ye garezin,
Yaşım küçük ben almadım murazım;
Tazedir de gülüm döktü kirazım;
Öldürecek beni bu zalım gurbet! (Bulut, 1983, s. 226).